

**Oktatási és Kulturális Minisztérium
Közoktatási Szakállamtitkárság**

**Szakmai vitaanyag
a pedagógiai szakszolgálatokról szóló miniszteri rendelet
elkészítését megalapozó döntési pontokról**

Budapest, 2008. március

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A szabályozás jelenlegi helyzete, a rövid-, közép- és hosszú távú célok meghatározása

A képzési kötelezettségről és a pedagógiai szakszolgálatokról szóló 14/1994. (VI. 24.) MKM rendelet (a továbbiakban: R) kiadása óta 14 esetben került sor a rendelet átfogó, illetve kisebb módosításaira. A rendelet címében szereplő „képzési kötelezettség” fogalma a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvényből (a továbbiakban: Kt.) 2004 decemberében törlésre került. A rendelet címének módosítása a rendelet hatályban tartása mellett megtévesztően hatna a jogalkalmazásban, ez a tény is indokolja azt, hogy a pedagógiai szakszolgálatok működésére új miniszteri rendelet kiadása keretében kerüljön sor.

Az új rendelet az R szerkezeti felépítését megtartva, de szükség szerint módosítva, kiegészítve kerülne kidolgozásra, szabályozási területe az elfogadott szakmai koncepció középtávú elemeire terjedne ki. Ily módon biztosítható, - a bevált gyakorlat megőrzésével, az új elemek beépítésével, a közoktatásról szóló törvény módosításából eredő változások végrehajtása, továbbá az Új Magyarország Fejlesztési Terv (a továbbiakban: ÚMFT) célkitűzései megvalósításának a rendszerbe történő beépítése mellett - a szabályozás folyamatossága, a munka tervezhetősége.

Cél, hogy minden érintett gyermek, tanuló esetében megalapozott vizsgálatra építve kerüljenek meghatározásra a fejlesztési feladatok. Az intézmény vezetője felel azért, hogy a gyermek, a tanuló a szükséges szolgáltatásokhoz hozzájusson. A szolgáltatás megszervezésének alapja a szakértői vélemény, melynek végrehajtását a szakértői és rehabilitációs bizottság, illetve a nevelési tanácsadó – az R. 2007. decemberi módosításában meghatározott eljárásrend szerint - ellenőrzi.

Az indokolatlan elkülönítés megelőzését szolgálja az R. – ugyancsak a 2007. évi módosítással beépített – azon rendelkezése, mely szerint, ha a sajátos nevelési igény megállapítására a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenessége miatt kerül sor, a szakértői vélemény csak olyan iskolakijelölést tartalmazhat, ahol a tanuló a többiekkel együtt – integráltan - vesz részt az iskolai nevelésben, oktatásban, fejlesztésben.

Az óvodák, iskolák, kollégiumok és a szakszolgálat intézményei, valamint az egészségügyi (védőnői hálózat) és szociális intézmények (gyermekjóléti és családsegítő szolgálatok) és a szakszolgálat intézményei közötti együttműködés szorosabbá tétele, hatékonyabb együttműködése a fenti célok elérésének elengedhetetlen feltétele.

Ennek megvalósítását szolgálja az ÚMFT Társadalmi Megújulás Operatív Program több prioritása. A 0-7 éves korig terjedő korú gyermekeket érintő programokban az érintett tárcák – EÜM, SZMM, OKM – együttműködése, az Akciótervek lehetséges illeszkedési pontjainak összehangolása hosszabb távon a fenti célok megvalósítását – is – szolgálja.

A miniszteri rendelet elkészítését megalapozó döntési pontokról szóló szakmai vitaanyag az alábbi témakörökben tesz javaslatot:

- A sajátos nevelési igény megállapítása

A tervezett módosítások célja, hogy minden érintett gyermek, tanuló esetében megalapozott vizsgálatra építve kerüljön kialakításra a sajátos nevelési igényt megalapozó diagnózis, az annak alapján meghatározásra kerülő fejlesztési feladatok.

- Az Oktatási Hivatal szerepe és feladata
A Kt. 95/A 5) bekezdése alapján 2008. szeptember 1-jétől a közoktatási feladatkörében eljáró Oktatási Hivatal jogszabályban meghatározottak szerint ellátja a szakértői és rehabilitációs bizottságok szakvéleményének felülvizsgálatával kapcsolatos feladatokat. A szabályozásra kerülő szakmai, és eljárási kérdések tartalmazza a vitaanyag.
- A gyógytestnevelés
A Kt. 35. § (8) bekezdése szerint a gyógytestnevelés feladata a gyermek, a tanuló speciális egészségügyi célú testnevelési foglalkoztatása, ha az iskolaorvosi vagy szakorvosi szűrővizsgálat gyógy- vagy könnyített testnevelésre utalja. Ezért szükséges hogy a végrehajtásról szóló rendelkezésekben ne csak a „tanuló”, hanem a „gyermek, tanuló” fogalmak használata szerepeljen, és a szabályozás terjedjen ki az óvodai nevelésben részesülő gyermekekre is.
- ***Az alkalmazottak köre, az alkalmazás feltételei és az intézményvezetői megbízás***
A foglalkoztatásra és a vezetői megbízásra vonatkozó követelmények alapvetően beváltak. E területen némi pontosításra van szükség, figyelembe véve az eltelt időszak jogszabályi változásait, tapasztalatait.
- A fejlesztő foglalkozással kapcsolatos kérdések
A fejlesztő foglalkozásnak a napi pedagógiai gyakorlatban kiemelkedő szerepe van. Az egyéni fejlesztési terv –melynek tartalmaznia kell a fejlesztés céljait, és az eléréséhez szükséges feladatokat, megoldásokat – kötelezővé válik. A szakterület folyamatban lévő programjának eredményeként júniusra olyan szakmai anyag elkészítésére kerül sor, mely támogató segítséget nyújt a tartalmi munka - az egyéni fejlesztési tervek elkészítése, alkalmazása, hatása, az intézmény pedagógiai programjához történő illeszkedése stb. – tervezéséhez, dokumentálásához is.

A MINISZTERI RENDELET ELKÉSZÍTÉSÉT MEGALAPOZÓ DÖNTÉSI PONTOK

I.

A sajátos nevelési igény megállapítása

I.

A szabályozás középpontjában annak megakadályozása áll, hogy enyhe értelmi fogyatékoság, illetve a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének tartós és súlyos rendellenessége okán indokolatlanul ne nyilvánítsanak sajátos nevelési igényűvé egyetlen gyermeket, tanulót sem.

E cél megvalósítása érdekében:

- egységes eljárási rendet kell kialakítani minden szakértői és rehabilitációs bizottsági eljárásra,
- egységes szakmai protokoll alkalmazásával folytathatók a bizottsági vizsgálatok,
- meg kell határozni azt a minimális eszköz és felszerelési jegyzéket, amellyel a szakértői és rehabilitációs bizottságoknak rendelkezniük kell,
- növelni kell a hatósági ellenőrzést ezen a területen,
- országos pedagógiai szakmai szolgáltatást kell kiépíteni ezen a területen,
- létre kell hozni az Országos Akkreditációs Testületet az egységes vizsgálati eljárásrend, a vizsgálati protokoll, és a diagnosztikai protokoll jóváhagyásához,
- biztosítani kell, hogy a szakértői vélemények felülvizsgálatával összefüggő eljárás az Oktatási Hivatal hatáskörébe kerüljön.
- minden érintett gyermek, tanuló tekintetében elő kell írni az egyéni fejlesztési terv elkészítésének kötelezettségét.

II.

1. A szakértői és rehabilitációs bizottságok munkájának egységesítése, javítása céljából, a rendelet mellékleteként meg kell határozni

a) az egységes vizsgálati eljárásrendet, mely megszegése esetén új eljárást kell lefolytatni (pl.: a szülő felkészítése: a vizsgálat indokaival történő megismertetés, annak célja és annak eredményeihez kapcsolódó lehetséges és szükséges lépések, a szülő jogai és kötelezettségei; a gyermek addigi életútjával kapcsolatos, a vizsgálat célja szempontjából releváns tényezők elemzése stb.)

b) a vizsgálati protokollját: szakmai tartalom, és a vizsgálat eszközei;

ba) diagnosztikai protokoll: mit, mivel, és milyen képesítéssel és gyakorlattal rendelkező szakember vizsgálható (pl. teszt felvétele, kiértékelése stb.); szakmai követelmények, amelyek alapján a vizsgálati eredmény megállapítása, a következtetés levonása megtörténhet

bb) át kell tekinteni, és újra kell szabályozni a szakértői és rehabilitációs bizottságok minimális eszköz- és felszerelési jegyzékét, melyben külön fejezet tartalmazza a vizsgálat során használandó/használható teszteket, vizsgálati eszközöket; melyek beszerzése fokozatosan – a hozzárendelhető célzott támogatások függvényében – középtávon lehet reális elvárás.

2. Ki kell egészíteni az összeférhetlenségi szabályokat. A szakértői és rehabilitációs bizottság a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló részére nem jelölhet ki olyan nevelési-oktatási intézményt, amellyel a vizsgálatában részt vevő szakemberek közül bármelyik foglalkoztatási jogviszonyban áll.

Sajátos nevelési igény megállapítása enyhe értelmi fogyatékoság vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenessége miatt

A megalapozott diagnózis érdekében az enyhe értelmi fogyatékoság vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenessége miatt sajátos nevelési igény megállapítása további szabályokhoz kötődne az alábbiak szerint:

- megállapítására csak legalább kettő, eltérő összetételű szakértői bizottság által hozott szakvélemény alapján kerülhet sor, a gyermek, a tanuló fejlődésének legalább egy évig tartó figyelemmel kísérése után;

- ha a gyermek nem járt legalább két évig óvodába, nem volt lehetőség az óvodai nevelés során fejlődésének figyelemmel kísérésére, a beiskolázáshoz kért szakértői bizottsági vizsgálaton, valamint a tankötelezettség teljesítésének első évében enyhe értelmi fogyatékoság, illetve a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenessége miatt sajátos nevelési igény nem állapítható meg;

- ha a gyermek, a tanuló a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet 39/D. §, 39/E. §-ában meghatározott képesség-kibontakoztató vagy integrációs felkészítésben, vagy óvoda esetében személyiségfejlesztő, tehetséggondozó, felzárkóztató program szerinti foglalkoztatáson vesz részt, a szakértői és rehabilitációs bizottsághoz küldött vizsgálati kérelemhez

- a) a szakértői és rehabilitációs bizottsághoz küldött vizsgálati kérelemhez csatolni kell az Országos Oktatási Integrációs Hálózatnak (a továbbiakban OOIH) az érintett gyermek, tanuló nevelését, oktatását ellátó intézmény szakmai támogatásában közreműködő szakemberének egyetértő nyilatkozatát.

Vagy

- b) a szakértői és rehabilitációs bizottság vizsgálatára irányuló kezdeményezést másolatban az Országos Oktatási Integrációs Hivatal részére – a szülő tudtával, kérésére, illetve beleegyezésével - meg kell küldeni. Amennyiben az OOIH azt indokoltnak tartja, a gyermek, tanuló vizsgálatához az OH-tól a vizsgálaton részt vevő szakember delegálását kéri. Döntéséről, a független szakértő kirendelésének kéréséről öt munkanapon belül a kezdeményező intézményt, a szülőt, és az illetékes szakértői és rehabilitációs bizottságot értesíti.

- ha a sajátos nevelési igény megállapítására enyhe értelmi fogyatékoság miatt, illetve a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető tartós és súlyos rendellenessége miatt van szükség, külön osztály, tagozat, iskola kijelölésére csak a negyedik évfolyam végéig van lehetőség, a gyermek, tanuló által igénybe vett fejlesztő tevékenység fokozott ellenőrzése mellett. A fejlesztő tevékenység eredményei és a félévi és év végi szöveges értékelések után dönt a szakértői és rehabilitációs bizottság arról, hogy az ötödik évfolyamot hol kezdje meg a tanuló. A szakértői és rehabilitációs bizottság eljárásában - amennyiben a hátrányos helyzetű, vagy halmozottan hátrányos helyzetű tanuló szülője ezt kéri - esélyegyenlőségi szakértő működik közre. Az esélyegyenlőségi szakértő az eljárás törvényességét ellenőrzi és "megtámadhatja" a szakértői véleményt, ha nem tartják meg az eljárási rendet, illetve a szakmai protokollt.

II.

Az Oktatási Hivatal szerepe és feladata

A Kt. 95/A § 5) bekezdése alapján 2008. szeptember 1-jétől a közoktatási feladatkörében eljáró Oktatási Hivatal (a továbbiakban: OH) jogszabályban meghatározottak szerint ellátja a szakértői és rehabilitációs bizottságok szakvéleményének felülvizsgálatával kapcsolatos feladatokat. Ezek a feladatok a következők:

1. Hatósági ellenőrzés keretében vizsgálja a szakértői és rehabilitációs bizottság tevékenységét.

2. Amennyiben a hátrányos helyzetű, vagy halmozottan hátrányos helyzetű tanuló szülője ezt kéri, vagy – a szülő tudtával, és beleegyezésével - az OOIH-nak érintett gyermek, tanuló nevelését, oktatását ellátó intézmény szakmai támogatásában közreműködő szakember azt kezdeményezi -, esélyegyenlőségi szakértőt küld az enyhe értelmi fogyatékos és a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenessége miatti második vizsgálatra.

3. Működteti / felkéri a független szakértői és rehabilitációs bizottságot, ha a szakvéleménnyel a szülő nem ért egyet, vagy az esélyegyenlőségi szakértő felszólalással él.

A közoktatási feladatkörében eljáró OH által kijelölt esélyegyenlőségi szakértő – a hátrányos helyzetű, vagy halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók vizsgálata során - részt vesz a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság munkájában. A delegált szakértő a szülői, és a tanulói jogok érvényesülését biztosítja. Feladata annak biztosítása, hogy az eljárás törvényes legyen, megtartsák a szakmai és az eljárási szabályokat. A delegált szakértő felszólalással élhet a szakértői véleménnyel szemben, ha megítélése szerint a jogszabályban, az annak mellékleteként kiadásra kerülő eljárási rendben foglaltak nem kerültek betartásra.

A közoktatási feladatkörében eljáró oktatási hivatal szakértői névjegyzéket állít össze, amelyre az Országos szakértői, az Országos vizsgáztatási, az Országos szakmai szakértői és az Országos szakmai vizsgálóbizottsági névjegyzékről, valamint a szakértői tevékenységről szóló 31/2004. (XI. 13.) OM rendeletben meghatározott/ meghatározásra kerülő képzettséggel és gyakorlattal rendelkező, - esélyegyenlőségi kérdésekben felkészült - szakemberek vehetők fel. A képzést a hivatal szervezi az Országos Oktatási Integrációs Hálózat bevonásával. A szakértő delegálására a névjegyzékben szereplők közül kerülhet sor. A szakértők díját és költségeit az OH fizeti .

A probléma feloldása lehet, ha a nevelési tanácsadó vezetői megbízásának feltételeként „pszichológus vagy gyermekpszichiáter, vagy gyógypedagógus szakképesítés” kerül nevesítésre a rendeletben, mozgásteret adva ezzel a fenntartók számára ahhoz, hogy a helyi feladatellátáshoz igazodóan hozzanak döntést a vezetői munkakör betöltésére kiírásra kerülő pályázatok meghirdetésekor.

III.

A javaslatok költségigénye: 2008-ban összesen: 34 000 ezer forint.1. A szakmai fejlesztési feladatokhoz kapcsolódóan 2008-ban: 19 000 ezer forint

	Feladat	Feladat tartalma
1.	A minimális eszköz és felszerelési jegyzék meghatározása.	A hatályos jegyzék, és a helyzetelemzés ¹ áttekintése, kidolgozás.
2.	A vizsgálati protokoll kidolgozása: szakmai tartalom, és a vizsgálat eszközei.	Az NFT 1 keretében kidolgozott protokoll alapján. ²
3.	Diagnosztikai protokoll kidolgozása	Vizsgálat: mit vizsgál (pl.: bázisképességek, intelligencia, -struktúra) mivel, és milyen szakképesítéssel vizsgálhat.
4.	Országos Akkreditációs Testület létrehozása a diagnosztikai protokollok jóváhagyásához.	A protokoll-kidolgozások szakmai irányítása, (a 2. és 3. pontban foglaltak lektorálása) jóváhagyása.
5.	Országos pedagógiai szakmai szolgáltatást kell kiépíteni ezen a területen.	Első lépésként célszerű az ELTE-n létrejött Ranschburg Pál Intézeti Hálózat megbízásával, melynek része a Diagnosztikai, Terápiás, Kutatási Módszertani és Szolgáltatási Intézmény (ebbe integrálódott/integrálódik a szakértői vizsgálatokban ma is részt vevő Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai-szakmai Szolgáltató Intézmény

2. Az Oktatási Hivatal szerepéhez és feladatához kapcsolódóan 2008-ban: 15 000 ezer forint

	Feladat	Feladat tartalma
1.	Az OH Szakértői névjegyzéket állít össze, amelyre meghatározott szakképzettséggel és gyakorlattal rendelkező - - esélyegyenlőségi kérdésekben felkészült - szakemberek vehetők fel. A képzést az OH szervezi az Országos Oktatási Integrációs Hálózat bevonásával.	2008-ban: a névjegyzékbe felvehetővel szembeni képesítési követelmények meghatározása, az OH által biztosításra kerülő „ráképzés” anyagának kidolgozása, a jelentkezés megpályáztatása, jelentkezések elbírálása, képzés előkészítése és megszervezése.

¹ A HEFOP 2. 1. 1. B projekt keretében készült, „A szakértői és rehabilitációs bizottságok Országos helyzetelemzése” c. tanulmány.

² Készült a HEFOP 2. 1. 1. B projekt keretében

2.	Az OH esélyegyenlőségi szakértőt küld az enyhe értelmi fogyatékoság és a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenessége miatti második vizsgálatra.	A második vizsgálatban részesülő gyermekek, tanulók száma alapján szakértői díj és járulékos költségek. (Tervezett vizsgálati létszám/tanév: 6500 fő). <i>Bevezethető a szakértői névjegyzék összeállítására, a képzés lefolytatása után: 2009. szeptember 1-jétől.</i>
3.	Az OH működteti (felkéri) a független szakértői és rehabilitációs bizottságot, ha a szakvéleménnyel a szülő nem ért egyet, vagy az esélyegyenlőségi szakértő felszólalással él.	Tervezett vizsgálati szám az összes tervezett második vizsgálat 15%-a (975 fő), vizsgálata 40 eFt/fő vizsgálati díjjal számolva.
4.	Az OH hatósági ellenőrzés keretében vizsgálja a szakértői és rehabilitációs bizottság tevékenységét.	Munkaterv szerinti ellenőrzés.

IV.

A gyógytestnevelés

A Kt. 35. § (8) bekezdése szerint a gyógytestnevelés feladata a gyermek, a tanuló speciális egészségügyi célú testnevelési foglalkoztatása, ha az iskolaorvosi vagy szakorvosi szűrővizsgálat gyógy- vagy könnyített testnevelésre utalja. Ezért szükséges hogy a végrehajtásról szóló rendelkezésekben ne csak a „tanuló”, hanem a „gyermek, tanuló” fogalmak használata szerepeljen, és a szabályozás terjedjen ki az óvodai nevelésben részesülő gyermekekre is.

A gyógytestnevelésnek meg kell jelennie az óvodai nevelésben és a nem szakrendszerű oktatásban is.

Az óvodapedagógus, amennyiben óvodapedagógusi, tanítói gyógytestnevelés szakirányú továbbképzési szakon szakirányú képzettséget szerzett, az óvodai foglalkozások részeként ellátja a gyógytestnevelést. Szükség esetén a gyermek a szakszolgálat által szervezett külön foglalkozásokon (is) részt vesz.

A nem szakrendszerű oktatásban részesülő korosztály számára az iskolai foglalkozások keretében az óvodapedagógusi, tanítói gyógytestnevelés szakirányú továbbképzési szakon szakirányú képzettséget szerzett tanító, illetve a gyógytestnevelő-tanár láthatja el a gyógytestnevelést (a szakrendszerű oktatásban részesülő korosztály számára pedig a gyógytestnevelő-tanár). A gyógytestnevelés iskolai ellátásában a fenti szakképzettséggel rendelkezők szakmai irányítása mellett részt vehet a testnevelés műveltségterületen szakképzettséget szerzett tanító és a testnevelő-tanár is. Szükség esetén a tanuló a szakszolgálat által szervezett külön foglalkozásokon (is) részt vesz.

A területileg illetékes, gyógytestnevelést ellátó szakszolgálat feladata segíteni az óvodapedagógus és a tanító és a tanár munkáját, és foglalkozni azokkal a gyermekekkel és tanulókkal, akiknek külön órára is szükségük van. A gyógytestnevelés területén illetékes szakszolgálatban szükség van arra, hogy a feladatokat a gyógytestnevelő-tanár mellett az óvodapedagógusi, tanítói gyógytestnevelés szakirányú továbbképzési szakon szakirányú képzettséget szerzett óvodapedagógus vagy tanító is elláthassa, illetve szakmai irányításuk mellett legyen lehetőség a testnevelés műveltségterületen szakképzettséget szerzett tanító, a testnevelő-tanár, valamint a gyógytornász alkalmazására is.

V.

Az alkalmazottak köre, az alkalmazás feltételei
és az intézményvezetői megbízás

A foglalkoztatásra és a vezetői megbízásra vonatkozó követelmények alapvetően beváltak. E területen némi pontosításra van szükség, figyelembe véve az eltelt időszak tapasztalatait.

- A nevelési tanácsadás vezetéséhez pszichológusi vagy pszichiáteri képzést ír elő az R., abban az esetben, ha az első alkalommal kiírt pályázati eljárásban nem volt ennek megfelelő képzéssel rendelkező pályázó, megismételt pályázati eljárás esetén megbízható az is, aki gyógypedagógus szakképzéssel és legalább öt év szakmai gyakorlattal rendelkezik.

A Kt. módosításával, az egységes pedagógiai szakszolgálatok keretében a nevelési tanácsadás ellátható, továbbá – szakmailag önálló intézményegység keretében – a gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai módszertani intézményben is megszervezhetővé vált a nevelési tanácsadás. A feladat ellátásának ily módon – többcélú intézmény keretében - történő megszervezése esetén azonban a Kt. 18. § (7) bekezdésében foglaltak alapján a nevelési tanácsadást is ellátó intézmény vezetői megbízásának feltételévé az egyetemi végzettség válik. Ez a napi gyakorlatban komoly feszültségeket okoz, hiszen a létrehozott többcélú intézményekben a fő tevékenység jellemzően a gyógypedagógiai ellátás.

A probléma feloldása lehet, ha a nevelési tanácsadó vezetői megbízásának feltételeként „pszichológus vagy gyermekpszichiáter, vagy gyógypedagógus szakképzés” kerül nevesítésre a rendeletben, mozgásteret adva ezzel a fenntartók számára ahhoz, hogy a helyi feladatellátáshoz igazodóan hozzanak döntést a vezetői munkakör betöltésére kiírásra kerülő pályázatok meghirdetésekor.

- Gyógytestnevelő munkakörhöz jelenleg gyógytestnevelő szakos tanári végzettségre van szükség. Indokolt, hogy részt vehessen intézményi szinten a tevékenység ellátásában mellettük az óvodapedagógus, a tanító és a testnevelő szakos tanár is. Ha az óvodapedagógusnak és a tanítónak van megfelelő speciális gyógytestnevelési szakképzettsége, akkor e feladatot elláthatja egyedül is, ha nincsen szakképzettsége, akkor a szakszolgálat irányítása mellett. Szükséges lenne, hogy a pedagógus továbbképzés keretében megfelelő speciális szakképzettséget szerezzen minél több óvodapedagógus, illetve tanító, hogy a napi munkában, a foglalkozások keretében segítséget tudjanak adni a gyermekeknek, tanulóknak. Az óvodapedagógusi, tanítói gyógytestnevelés szakirányú továbbképzési szakon szereshető szakirányú képzettséggel ez a tevékenység intézményi szinten ellátható.

- A szakorvos az lehet, aki a fogyatékoság típusának megfelelő szakorvosi vagy gyermekgyógyász, illetve gyermek neurológus szakorvos, a szociológusnak szociológus, a szociális munkásnak szociális munkás, a gyógytornásznak gyógytornász végzettséggel kell rendelkeznie. A hatályos rendelkezésekhez képest a gyermek- és ifjúságpszichiátriai szakorvos szakképzés elfogadása szükséges, mind a vizsgálati, mind a vezetői feladatokhoz.

- Az R. hatályos rendelkezése szerint 2010. január 1-jétől a pedagógiai szakszolgálat intézményében, pedagógus-munkakörben történő foglalkoztatásra új közalkalmazotti jogviszony, illetve munkaviszony azzal létesíthető, aki rendelkezik pedagógus-szakvizsgával.

Indokolt kivételt tenni a gyógytestnevelői, a konduktori és a logopédiai ellátásban résztvevők körében.

- A gyógytestnevelés feladatait 2019. szeptember 1-jéig az óvodai nevelésben részesülő gyermek részére szervezett foglalkozáson elláthatja az, aki a tevékenység ellátásához szükséges ismereteket óvodapedagógus, gyógytestnevelés szakirányú szakképzettséggel, az iskolai nevelés oktatás elsőtől negyedik évfolyamára járó tanulók részére szervezett foglalkozáson elláthatja az, aki tanító, gyógytestnevelés szakirányú szakképzettséggel rendelkezik.

VI.

A fejlesztő foglalkozással kapcsolatos kérdések

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel, vagy a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzdő gyermek, tanuló fejlesztő foglalkoztatása – a nevelési tanácsadás, illetve a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleményében, szakértői véleményében foglaltak alapján készített - egyéni fejlesztési terv alapján történik. A fejlesztési tervnek tartalmaznia kell a fejlesztés céljait, és az eléréséhez szükséges feladatokat, megoldásokat.

A fejlesztő foglalkozás megvalósulhat a tanórai foglalkozások körében, a napközis és tanulószobai foglalkozásokon, illetve speciális egyéni vagy csoportos foglalkozásokon. A fejlesztő foglalkozásokra fel kell készíteni a pedagógusokat, ezért a továbbképzés rendszere keretében, minél több pedagógust kell felkészíteni, illetve bővíteni kell a szakirányú továbbképzések körét.

A fejlesztő foglalkozással összefüggésben – a nevelőtestület tagjainak az egyes feladatok ellátására történő kijelölés során – a szakirányú továbbképzésben szerzett szakképzettségek azon körének a felsorolása javasolt, amelyek birtokában a fejlesztő foglalkozást végző pedagógusok előnyben részesítendők: pl. mentálhigiénés, nyelv- és beszédfejlesztő-pedagógus, tanító, fejlesztési (differenciálós) és óvodapedagógus, fejlesztési szakirányú továbbképzésben szerzett szakképzettség.

**„ A szakértői és rehabilitációs bizottságok országos helyzetelemzése”
c. tanulmány főbb megállapításai**

Az NFT HEFOP 2.1. intézkedés központi programja keretében 2005-ben országos felmérés készült a szakértői bizottságok helyzetéről, mely kitért a diagnosztikai vizsgálatok gyakorlatára; a tárgyi feltételekre; a személyi feltételekre; a kötelező és az egyéb szakmai tevékenységekre; és a képzés, rendszerfejlesztés kérdéskörére.

Az akkor működő 32 szakértői és rehabilitációs bizottságból 27 vállalta a felmérésben való együttműködést (84%-os lefedettség). Néhány jellemző összegzése a 42 oldalas tanulmányból:

Működés:

Tíz bizottság önállóan, tizenhét közös igazgatású közoktatási intézmény intézményegységeként működött (más pedagógiai szakszolgálattal együtt 5; pedagógiai szakmai és szakszolgálattal együtt: 4; óvoda és általános iskolához kapcsolódott 6; egységes gyógypedagógiai módszertani intézményhez kapcsolódva működött 2.

Működési problémák:

A vizsgálati helyiségek szűkössége (70%); - a vezetői szobában is zajlik vizsgálat, vagy ugyanazon a vizsgáló helyiségen egy időben két munkatárs osztozik. A zavaró környezetet (59%) pl. a vékony falak miatti áthallás (pl. az iskola dísztermében zajló próbák stb.), illetve a rossz elrendezés miatt a szobákon való átjárás. Több helyen nincs megfelelő váró.

Szakmai önállóság

A tagintézményként működő intézmények szakmai önállósága tizenegy bizottságnál biztosított volt, hat bizottság jelzett problémákat. Az intézményi szervezeti és működési szabályzatokban – három kivétellel – alig, vagy meg sem jelenik a szakértői és rehabilitációs bizottság.

Az intézményegységként működő bizottság (17) vezetőjének aláírási jogköre eltérő (szakértői vélemény, igazolások 17, levelezés intézményekkel, egyéb 16, levelezés a fenntartóval 11).

Személyi feltételek:

A többség jelezte, hogy a jogszabály által előírt szakemberek létszámában hiány mutatkozik. (Neurológus 12, pszichiáter 13 bizottságnál volt, de 7 olyan bizottság is volt, amely nem rendelkezett főállású pszichológussal.)

Eszközök:

A tesztek, vizsgáló eszközök - hat bizottság kivételével – megfelelően hozzáférhetők.

A szakmai kompetencia gátjai gyakorisági sorrendben a következők:

Túlterheltség, időhiány, szakemberhiány, tárgyi feltételek hiánya, a specifikus képzés, továbbképzés hiánya.

A gyermek, tanuló számára megfelelő intézmény kijelölésének problémái:

Az SNI gyermekek ellátásához szükséges feltételekkel rendelkező intézményekről a bizottságok 90%-a rendelkezett listával, a főjegyzőktől/jegyzőktől azonban csak két bizottság kapott információkat. A területi intézménylistát 22 bizottság maga állította össze, egy pedig a Közigazgatási Hivatal segítségével.

A megfelelő intézmény hiánya miatti - a polgármesterek felé tett - jelzések nyomán tett intézkedések: vannak mintaértékű együttműködések, de előfordul, hogy a bizottságok választ sem kapnak a hivatalból történt megkeresésre.

A polgármesternek történő jelzésre az alábbi intézkedések történtek: megszervezték a feltételeket; alapító okiratot módosítottak; megkísérelték biztosítani a megfelelő szakembert; utazó gyógypedagógust igényeltek; a lakóhelyi intézményben biztosították a felvételt, de a feltételeket nem. Nyolc bizottság arról számolt be, hogy körzetükben „csak ritkán értek el eredményt”, míg hat bizottság jelzései eredménytelennek bizonyultak.

Összegzés

A szakértői és rehabilitációs bizottságok számára megalakulásuk óta a jogszabályok újabb és újabb feladatokat jelölnek ki, amelyeket nem kísér a feltételek azonos ütemű fejlődése. A szakértői és rehabilitációs bizottság működtetése a megyei önkormányzatok feladata, amihez a mindenkori költségvetési törvényben az állam meghatározott keretek között hozzájárul. Bár a jogszabály rögzíti a kötelező személyi és tárgyi feltételeket, a fenntartók ezeket nem tudják a megnövekedett esetszámok, feladatok mértékében fejleszteni.

A jogszabályban előírt személyi-tárgyi feltételek a bizottságok több mint a felében adottak. Azokban a bizottságokban azonban, ahol akár a tárgyi, de legfőként a személyi feltételek elégtelensége áll fenn, a működés színvonalának, szakszerűségének biztosítása veszélyeztetett.

A részletes elemzés készítése óta eltelt időben a feltételek tekintetében minőségi javulás nem – vagy csak egy-egy intézménynél, kis mértékben – történt. A szakértői bizottságok száma a az előterjesztés készítésének időpontjára 34-re emelkedett (egy kistérség, két megyei jogú város hozott létre újat, egy megyei jogú város megszüntette az általa eddig működtetett.).

Foglalkoztatottak száma összesen a harmincnégy bizottságban:

Pedagógus munkakörben fő munkaviszonyban és óraadóként alkalmazottak száma:	389 fő
Nem pedagógus munkakörben alkalmazottak száma:	110 fő